

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN İLK OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİNDE YARDIMCI KİTAP KULLANIMI: TERCİHLER, GEREKÇELER VE DEĞERLENDİRMELER

Emir Feridun ÇALIŞKAN* -Emrah ÇAVUŞ**

Öz

İlk okuma yazma, öğrencilerin eğitim hayatının temelini oluşturan ve gelecekteki akademik başarılarını doğrudan etkileyen bir süreçtir. Bu süreçte, öğretim materyalleri, özellikle de ilk okuma yazma öğretiminde kullanılan ders ve yardımcı kitaplar, öğrencilerin akademik başarısını etkileyen unsurlardandır. Bununla birlikte ders kitaplarının yetersiz kaldığı düşünüldüğü durumlarda öğretmenler yardımcı kitaplara yönelmektedir. Bu durum ise eğitim politikaları ve uygulamaları açısından önemli bir tartışma konusudur. Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin ilk okuma yazma öğretiminde yardımcı kitap kullanım tercihlerini, gerekçelerini ve değerlendirmelerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma nitel veri toplama yöntemlerinin bir arada kullanıldığı çoklu araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Muş ilindeki devlet okullarında görev yapan 27 sınıf öğretmeni ile görüşmeler yapılmış ve bu öğretmenlerin en çok tercih ettikleri yardımcı kitap ile Millî Eğitim Bakanlığının ücretsiz olarak dağıttığı ilk okuma yazma ders kitabı karşılaştırılmıştır. Veriler, içerik analizi ve doküman incelemesi yöntemleriyle analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, öğretmenlerin kitap seçiminde özellikle etkinlik sayısı ve çeşitliliğine odaklandığını, yardımcı kitap kullanmadaki temel faktörün ders kitaplarının yetersizliği ve yardımcı kitapların sunduğu avantajlar olduğunu, yardımcı kitapların güncel öğretim programına uygun olduğunu ve öğrenme sürecini zenginleştirdiklerini düşündüğünü göstermektedir. Yapılan doküman incelemesinde ise bazı seslerle ilgili etkinliklerin ders kitabında daha fazla olduğu ancak yardımcı kitabın ek fasiküller ve okuma dizileriyle daha zengin içerik sunduğu, ödev verme ve pekiştirme açısından avantaj sağladığı görülmüştür. Görsel açıdan da yardımcı kitaplar daha renkli ve ilgi çekici bulunmuştur. Eğitim politikalarının bu bulgular ışığında gözden geçirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İlk okuma yazma, İlkokul, Ders kitabı, Yardımcı kitap.

Primary School Teachers' Use of Supplementary Resources in Initial Literacy Instruction: Preferences, Rationales, and Evaluations

Abstract

Initial literacy education is a fundamental process that forms the basis of students' academic lives and directly influences their future academic success. In this process, instructional materials—particularly textbooks and supplementary books used in literacy instruction—are critical factors that significantly impact students' academic achievements. However, when textbooks are perceived as insufficient, teachers tend to rely on supplementary books. This situation raises important debates in the context of educational policies and practices. This study aims to examine primary school teachers' preferences, rationales, and evaluations regarding the use of supplementary books in initial literacy instruction. The research was conducted using a multiple research method that integrates various qualitative data collection techniques. Interviews were conducted with 27 primary school teachers working in public schools in Muş, and a comparison was made between the most preferred supplementary book and the free literacy textbook provided by the Ministry of National Education. The collected data were analyzed through content analysis and document review methods. The findings reveal that teachers primarily focus on the number and diversity of activities when selecting books. The primary reason for using supplementary books is the perceived inadequacy of textbooks and the advantages offered by supplementary materials. Teachers believe that these books align with the current curriculum and

* Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı, ef.caliskan@alparslan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0650-896X>

** Dr., Muş İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Eko İnşaat İlkokulu, ecavus1986@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0009-3298-3850>

enrich the learning process. The document analysis revealed that activities related to certain sounds were more prevalent in the textbook; however, the supplementary book provided richer content through additional booklets and reading sequences, offering an advantage in terms of homework assignments and reinforcement. From a visual perspective, supplementary books were also found to be more colorful and engaging. Considering these findings, it is recommended that educational policies be reviewed accordingly.

Keywords: Initial literacy, Primary school, Textbook, Supplementary book.

1. Giriş

Toplumlar geleceğine yön verecek olan nesilleri yetiştirirken kendi değerlerini göz önünde bulundurarak öğretim programı geliştirme çabasıdadırlar. Cumhuriyetten günümüze Türkiye’de de öğretim programı geliştirme çalışmaları kendi toplumunun değerleri dikkate alınarak bazen bütün olarak bazen de parçalar halinde, farklı zaman dilimlerinde ve çeşitli gerekçelerle yürütülmüştür (İşeri & Baştuğ, 2016; Yurdakal, 2024). Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] (2024), son olarak öğretim programı geliştirme çalışmalarını “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” adı altında yürütmüş ve 2024 yılının nisan ayında yeni öğretim programını incelemek üzere eğitim paydaşlarına sunmuştur. Sahadan gelen değerlendirmeler neticesinde 2024 yılının mayıs ayında yeni öğretim programı yürürlüğe girmiştir. Yeni öğretim programı okul öncesi, ilkököl, ortaoköl, ortaöğretili kapsamakta olup 2024-2025 eğitim öğretim yılında başlamak üzere okul öncesi, birinci, beşinci ve dokuzuncu sınıflarda uygulanmaya konulmuştur. Birinci sınıf, çocukların okuma yazma becerilerini kazandıkları ve bu becerilerin kalıcı hale geldiği kritik bir dönemdir. İlk okuma ve yazma, öğrencilerin eğitim hayatları boyunca geliştirecekleri tüm akademik beceriler için bir temel teşkil etmektedir. Bu nedenle, bu dönemde kullanılan materyallerin uygunluğu, öğrencilerin gelecekteki akademik başarısını doğrudan etkileyebileceği düşünülmektedir.

Öğretim sürecinde öğretmen ve öğrenciler etkileşim içerisinde bulunmaktadır. Öğretim materyalleri bu etkileşimin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Yazılı ve basılı materyal olan ders kitapları, öğretim sürecinde önemli bir yer tutmaktadır. MEB’e (2024) göre ders kitabı, “*Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’ni yansıtan yetkin ve erdemli insan profiline uygun erdem, değer ve eylem çerçevesinde kendini, ailesini ve çevresini dikkate alan ve becerilerle donanımlı öğrencilerin yetiştirilmesine katkı sağlayacaktır.*” Ancak ders kitaplarının bazı noktalarda (içerik derinliği, etkinlik çeşitliliği, görsel yeterlilik, öğrenci düzeyine uygunluk vb.) öğretmenlerce yetersiz kaldığı ifade edilmektedir (Bozkurt & Ateş, 2021; Dilekçi, 2024). Bu yetersizlikler, öğretmenlerin yardımcı kitaplara yönelmesine neden olmaktadır. Yardımcı kitaplar, genellikle özel yayınevleri veya eğitim uzmanları tarafından hazırlanan ders kitaplarını tamamlayıcı nitelikteki kaynaklardır. Bu kitaplar, öğrencilerin konuları daha iyi kavraması, pratik yapması ve sınavlara hazırlanması amacıyla kullanılır. Ayrıca yardımcı kitaplar, ders kitaplarında yer almayan ek örnekler, alıştırmalar, görsel materyaller ve özet bilgiler sunarak öğrenme sürecini zenginleştirir. MEB’in yeni öğretim programıyla birlikte ders kitaplarını da güncellemiş olmasına rağmen öğretmenlerin ilk okuma ve yazma kitaplarının yanı sıra yardımcı kitap kullandıkları gözlenmektedir. Öğretmenlerin yardımcı kitap kullanmalarına ilişkin tartışmaların günümüzde devam ettiği tespit edilmiş olup, Şekil 1’de bu konuya dair bir internet haberinin altındaki forum sayfasına ait ekran görüntülerine (Mebpersonel, 2025) yer verilmiştir; söz konusu görseller, velilerin yardımcı kitap kullanımına yönelik tepkilerini yansıtmakta ve bu tepkilerin öğretmenlerin kaynak seçimini nasıl etkilediğini anlamak açısından önem taşımaktadır.

Şekil 1

Yardımcı Kitap Kullanımına İlişkin Veli Görüşleri

/ 11 Eylül 2024 17:50 Her eğitim öğretim yılında aynı yasaktan söz edilir fakat öğretmen bildiğini yapar kırtasiyecisine siparişi verip yardımcı kitapları getirip öğrenciye eve gönderir İlk Veli toplantısında kitap parasını tahsil eder Dersleri yardımcı kitaplardan işler Devletimiz var olsun öğrencilere ücretsiz kitap dağıtıyor lakin Devletin öğretmeni kitapları beğenmiyor denetim ve kontrol olmayınca sene başında uygulanan yasak sözde kalıyor imam bildiğini okuyor	/ 16 Eylül 2024 16:26 Bugün tek kitap için 350 lira verdim. Cimere yazdım. Madem yasaklandı niye aldırıyorlar. Yazık günah vatandaşa hele asgari ücretle çalışan veliler. EYYY MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YETKİLİLERİ DUYUN SESİMİZİ. GÖREVİNİZİ YAPIN. ALDIĞINIZ KARARIN ARKASINDA DURUN.
/ 14 Ağustos 2024 05:49 Zaten fiyatları uçmuş ama yardımcı kaynak olmadan iyi bir okul kazanmak mümkün mü? O zaman yardımcı kaynak satımını yasaklayın. MEB bu kararla kendi okullarını bitiriyor. Madem fırsat eşitliği var özel okullarda da yasaklayın.	/ 13 Ağustos 2024 13:43 Her eğitim öğretim yılı başında bu konu gündeme gelir. Lakin yine de birçok okulda yardımcı kitaplar koliyle veliye aldırılır. Teorikte her şey güzel uygulamaya geldiğinde sonuç yok. Sosyo-kültürel ve ekonomik yönden çitayı yükseltmiyor olmamızın en önemli nedeni bu olsa gerek.

Şekil 1’de görüldüğü üzere öğretmenlerin okulda yardımcı kitap kullanmaları velilerin tepkisini çekmektedir. Bu tepkiler devletin ücretsiz olarak dağıttığı kitapların yanı sıra kitap alınması ve ücretinin veliden tahsil edilmesi, fırsat eşitliğine aykırı olması, devlet kitaplarıyla iyi bir okul kazanılamaması gibi eleştiriler şeklindedir.

Alan yazınında öğretmenlerin öğretim sürecinde yardımcı kitap kullanmalarını inceleyen çalışmalara (Bozkurt & Ateş, 2021; Dilekçi, 2024; Gökçek & Karadeniz, 2013; Güngör & Çavuş, 2015; Haşiloğlu vd., 2020; Özmantar vd., 2017; Taş & Minaz, 2018) rastlamak mümkündür. Öğretmenlerin ders kitapları hakkındaki görüşlerinin incelendiği çalışmalarda ders kitaplarının konu anlatımı, soru çeşitliliği ve öğrenciye görelik yönünden beklentilerin altında kaldığı (Özmantar vd., 2017), yetersiz bulunması nedeniyle yardımcı kitap ve materyallere ihtiyaç duyulduğu (Bozkurt & Ateş, 2021) ve pratik olmadığı (Gökçek & Karadeniz, 2013) görülmektedir. Öğretmenlerin kitapları kullanma nedenleri arasında dersi somutlaştırmak, konuları pekiştirmek, öğrencilerin derse etkin katılmalarını sağlamak, bilişsel gelişimlerini desteklemek ve dil becerilerini geliştirmek (Dilekçi, 2024), anlaşılır bir dil kullanmak, görsel zenginlik ve konu tekrarı sunarak kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirmek (Haşiloğlu vd., 2020) sayılabilir. Öğrencilerin ise ders kitaplarını kısmen yetersiz bulması, ihtiyaç duydukları bilgiye daha kolay ulaşabilmeleri, bireysel farklılıkların dikkate alınması, ödev yapmalarına yardımcı olması ve soru biçimlerinin sınav sorularına daha yakın olması (Gökçek & Karadeniz, 2013) gibi nedenler öne sürerek yardımcı kitap kullandıkları görülmüştür. Tüm bu bulgular, öğretmen ve öğrencilerin ders kitaplarını tek başına yeterli görmediklerini, bu nedenle yardımcı kaynaklara yönelimin hem öğretim sürecini destekleme hem de öğrenme çıktılarının niteliğini artırma açısından önemli bir ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde, farklı eğitim kademelerinde ve çeşitli derslerde yardımcı kitap kullanımına yönelik birçok çalışmanın mevcut olduğu görülmektedir. İlk okuma yazma, öğrencilerin eğitim hayatlarının temelini oluşturan ve sonraki öğrenme süreçlerini doğrudan etkileyen kritik bir aşamadır. Kullanılan ders kitapları ve yardımcı kitapların öğretim süreci açısından önemi düşünüldüğünde ilk okuma yazma üzerine böyle bir çalışmanın bulunmaması dikkat çekici bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın sadece akademik bir boşluğu doldurmakla

kalmayacağı aynı zamanda pratikte de eğitimciler ve politika yapıcılar için değerli bilgiler sunacağı düşünülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

İlkokul birinci sınıf öğretmenleri, yeni öğretim programına uygun olarak hazırlanan ilk okuma yazma ders kitaplarının yanı sıra çeşitli yardımcı kaynaklardan da yararlanmaktadır. Bu çalışmanın temel amacı, sınıf öğretmenlerinin ilk okuma yazma öğretiminde ders kitaplarına ek olarak yardımcı kitap kullanma durumlarını incelemektir. Bu bağlamda öğretmenlerin yardımcı kitap kullanma nedenleri, bu kitapları seçerken dikkate aldıkları ölçütler, ders kitabı ile yardımcı kitap arasındaki dengeyi nasıl kurdukları ve yardımcı kitapların yeni öğretim programıyla uyumuna ilişkin görüşleri ele alınmıştır. Ayrıca, öğretmenler tarafından en çok tercih edilen ilk okuma yazma yardımcı kitap ile 2024-2025 öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları tarafından basılan ve tüm okullara dağıtılan ilk okuma yazma ders kitabı karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Çalışma kapsamında yardımcı kitap kullanan öğretmenler ile sadece ders kitabı kullanan öğretmenlere yönelik hazırlanan görüşme soruları aşağıda sunulmuştur.

Yardımcı kitap kullanan katılımcılar için;

1. *Hangi yardımcı kitabı ya da kitapları kullanıyorsunuz?*
2. *Yardımcı kitapları hangi kriterlere göre değerlendirerek seçtiniz?*
3. *Ders kitabı dışında yardımcı kitap(lar) kullanma nedenleriniz nelerdir?*
4. *Okul yönetiminin ve velilerin yardımcı kitap kullanımına bakış açıları nasıldır?*
5. *Kullandığınız yardımcı kitapların güncel müfredatla uyumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?*
6. *Yardımcı kitap kullanımı ile ders kitapları arasındaki dengeyi nasıl sağlıyorsunuz?*
7. *Veliler ve öğrenciler yardımcı kitap kullanımı hakkında size geri bildirimde bulunuyor mu? Bu geri bildirimler genellikle ne yönde?*

Sadece ders kitabı kullanan katılımcılar için;

1. *Ders kitabı dışında yardımcı kitap kullanmamayı tercih etmenizdeki sebep nedir?*
2. *Ders kitaplarının ilk okuma ve yazma öğretimi açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?*
3. *Sizce ders kitaplarının güçlü yönleri nelerdir?*
4. *Sizce ders kitaplarının geliştirilmesi gerektiğini düşündüğünüz yönleri nelerdir?*
5. *Ders kitapları dışında başka kaynak veya materyaller de kullanıyor musunuz? Bunlar neler?*

2. Yöntem

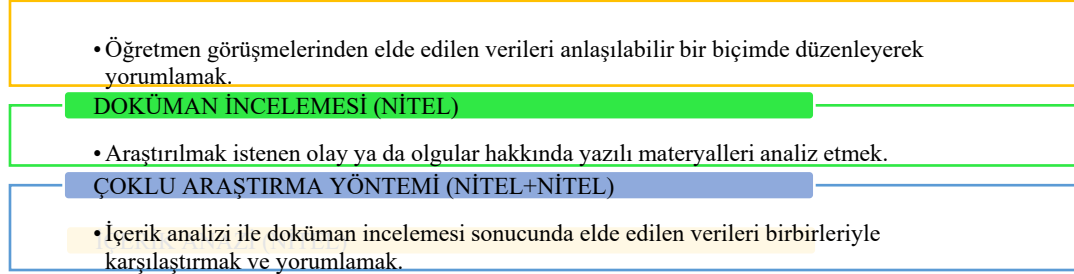
2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmada bir araştırma problemi üzerinde çalışırken birden fazla veri toplama yönteminin bir arada kullanıldığı (nitel+nitel) çoklu araştırma yöntemi (multiple method) (Anguera vd., 2018; Morse & Niehaus, 2009) kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2018) göre nitel araştırmaların geçerlik ve güvenilirliğini artırma yollarından biri konuyla ilgili farklı veri toplama tekniklerinin kullanılarak analiz edilmesidir. Böylece elde edilen verilerin tutarlılığı kontrol edilir, araştırmanın kapsamı genişletilir ve sonuçlar karşılaştırılabilir (Ritcie, 2003). Bu doğrultuda çalışmada hem içerik analizi

hem de doküman incelemesi yöntemlerinden faydalanılmıştır. Çalışma kapsamında kullanılan çoklu araştırma yönteminin aşamaları Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2

Çalışmada takip edilen çoklu araştırma yönteminin aşamaları

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu yöntemde önceden belirlenmiş kriterlere elverişli adaylar çalışmaya dâhil edilir. (Büyüköztürk vd., 2016; Johnson & Christensen, 2014). Çalışma grubunu belirlerken göz önünde bulundurulacak ölçüt, katılımcıların Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında yeni öğretim müfredatının uygulandığı birinci sınıf düzeyinde öğretmenlik yapmasıdır. Katılımcılar gönüllülük esasına dayalı olarak araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırma kapsamında Muş il merkezinde bulunan 8 devlet okuluna gidilerek birinci sınıf öğretmenlerinden çalışmaya katılmak istediğini beyan eden 27 sınıf öğretmeni ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılara ait bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler

Kişisel bilgiler		f	%
Cinsiyet	Kadın	19	70,4
	Erkek	8	29,6
Yaş	20-30	6	22,2
	31-40	21	77,8
	41-50	0	0
	51 ve üzeri	0	0
Eğitim durumu	Lisans	26	96,3
	Yüksek Lisans	1	3,7
	Doktora	0	0
Mesleki deneyim	0-5 yıl	6	22,2
	6-10 yıl	8	29,6
	11-15 yıl	12	44,4
	16 yıl ve üzeri	1	3,7

Tablo 1, katılımcıların demografik ve mesleki özelliklerini göstermektedir. Katılımcıların % 70,4’ü kadın, % 29,6’sı erkektir. Yaş dağılımı incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun (% 77,8) 31-40 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Eğitim durumuna bakıldığında katılımcıların % 96,3’ü lisans mezunu olup yalnızca % 3,7’si yüksek lisans yapmıştır. Doktora derecesine sahip

katılımcı bulunmamaktadır. Mesleki deneyim açısından en büyük grup (% 44,4) 11-15 yıl arası deneyime sahip öğretmenlerden oluşmaktadır.

2.3. Araştırma süreci

Çalışmada çoklu araştırma yöntemi kullanıldığından araştırma süreci iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada sınıf öğretmenlerinin ilk okuma ve yazma öğretimi için yardımcı kitap kullanıp kullanmama durumlarına ilişkin görüşlerine başvurulmuştur. Görüşmeler katılımcılarla yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşme esnasında katılımcının rızasıyla ses kaydı alınmıştır. Sonrasında araştırmacılar kayıtları transkript ederek dijital ortama aktarmıştır. İkinci aşamada ise ilk okuma yazma kitabı ve sınıf öğretmenlerinin en fazla tercih ettiği yardımcı kitaplar karşılaştırılmıştır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme sorularının hazırlanması sürecinde öncelikle alan yazın taraması yapılarak kapsamlı bir soru havuzu oluşturulmuştur. Bu süreçte toplam 15 soru belirlenmiştir. Daha sonra sınıf öğretmenliği alanında uzman dört akademisyene bu soru havuzu gönderilmiş ve uzman görüşleri alınmıştır. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda içerik açısından diğer sorularla benzerlik gösterdiği belirlenen iki soru çıkarılmıştır. Bunun ardından dil ve anlatım açısından değerlendirme yapılması amacıyla soru havuzu bir dil uzmanına gönderilmiş ve gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Tüm bu aşamalar sonucunda görüşme sorularına son hali verilerek veri toplama aracı kullanıma hazır hale getirilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Veriler içerik analizi ve doküman incelemesi olmak üzere iki ayrı aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen verilerin içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinde birbirine benzeyen kodların bir araya getirilerek kategori ve temalar şeklinde gruplandırılmasıyla okuyucuya daha anlamlı sunulmaktadır (Creswell, 2020). İkinci aşamada ise öğretmenlerin en fazla tercih ettiği yardımcı kitap ile ilk okuma yazma ders kitabının karşılaştırılmasıyla doküman incelemesi tamamlanmıştır. Doküman incelemesinde araştırılmak istenen olay ya da olgulara ilişkin yazılı materyaller belli ölçütler çerçevesinde analiz edilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Böylece ilk aşamada elde edilen verilerden yola çıkarak ikinci aşamanın gerçekleşmesi sayesinde araştırmanın kapsamı genişletilmiş, tutarlığı sağlanmış ve karşılaştırmalar yapılmıştır.

Nitel çalışmaların geçerlik ve güvenirliğini sağlama yolları nicel araştırmalardan farklılık göstermektedir. Verinin çeşitlendirilmesi (data triangulation) geçerliği artırmanın yollarından biridir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Görüşme tekniğiyle elde edilen veriler doküman incelemesiyle teyit edilerek araştırmanın geçerliğinin artırılması hedeflenmiştir. Ayrıca Miles ve Huberman (1994) araştırmanın güvenirliğini artırmak için kodlayıcılar arası görüş birliği yapılmasını önermiştir. Bu çalışmanın içerik analizinde kodlayıcılar arasında görüş birliğinin sağlanması amacıyla elde edilen veriler araştırmacılar ile nitel çalışmalarda uzman bir akademisyen tarafından analiz edilmiştir. Sonrasında (Güvenirlik = $\frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}} \times 100$) formülü kullanılarak uyum yüzdesi % 96 olarak hesaplanmıştır.

2.6. Araştırma Etiği

Araştırmanın bütün bölümlerinde etik kurallara dikkat edilmiştir. Ayrıca araştırmanın etik kurul izni Muş Alparslan Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 10.02.2025 tarih ve 66 sayılı kararı ile alınmıştır.

3. Bulgular

3.1. Kullanılan Yardımcı Kitaplar

İlk olarak katılımcılara “*Hangi yardımcı kitabı ya da kitapları kullanıyorsunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin ifade ettikleri yardımcı kitap isimleri YK1, YK2, YK3... şeklinde kodlanarak dağılımları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Kullanılan Yardımcı Kitap Dağılımı

Tercih Edilen Yardımcı Kitap	Katılımcılar
YK1	K1, K2, K3, K4, K5
YK2	K9, K10, K11, K12, K13
YK3	K14, K15, K16, K17
YK4	K20, K21, K22
YK5	K6, K23
YK6	K7, K19
YK7	K8
YK8	K18

Bu soruya özellikle aynı okulda bulunan öğretmenlerin benzer cevaplar verdiği görülmüştür. Bunun nedeni olarak zümre toplantısı yapıldığı ve orada uygun görülen yardımcı kaynağın tercih edildiği ifade edilmiştir. Elde edilen veriler katılımcıların yardımcı kitap tercihlerinin belirgin farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır. YK1 ve YK2 beş öğretmen tarafından en çok tercih edilen kitap olarak öne çıkarken, YK3 4 katılımcı, YK4 3 katılımcı, YK5 ve YK6 2 katılımcı, YK7 ve YK8 ise 1 katılımcı tarafından tercih edilen yardımcı kitaplar olmuştur. Bu dağılım, bazı kitapların öğretmenler arasında yaygın şekilde kullanıldığını, diğer yardımcı kitapların ise daha az bilindiğini veya tercih edilmediğini göstermektedir.

3.2. Yardımcı Kitap Seçiminde Dikkate Alınan Kriterler

Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin yardımcı kitap seçiminde dikkate aldıkları kriterler beş tema altında toplanmıştır: *İçerik Uygunluğu, Etkinlik Çeşitliliği, Tasarım ve Görsellik, Kullanışlılık ve İşlevsellik, Ekonomiklik*. Bu temalar altında belirlenen kodlar ve bu kodlarla ilişkilendirilen katılımcılar aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde sunulmaktadır.

Tablo 3

Katılımcıların Yardımcı Kitap Seçimi Sürecinde Dikkat Ettikleri Kriterler

Temalar	Kategori	Katılımcılar	Örnek Alıntı
İçerik Uygunluğu	Yeni öğretim programına uygunluk	K2, K3, K4, K7, K9, K10, K19, K21, K22	K9: “Yardımcı kitap seçerken yeni maarif modele uygunluğuna ve yapılan değişikliklere dikkat ettim.”
	Sınıf düzeyine uygunluk	K1, K2, K7, K10, K11, K12, K14, K16, K18	K7: “İçeriğinin sınıf düzeyine uygun olmasına göre seçtim.”
	Öğrenci seviyesine uygunluk	K7, K11, K12, K17, K19	K11: “Yardımcı kitapları tercih ederken içeriğin renkli olmasına, çocuğun eğlenerek öğreneceği etkinlikleri içermesine dikkat ediyorum. Zorluk derecesinin çocuğun seviyesine uygun olmasına dikkat ediyorum.”

	Ses esaslı cümle yöntemine uygunluk	K13, K20, K21	K13: “İçeriğinde ses esaslı harf öğretimine uygun yazma bölümlerine dikkat ettim. İkinci grup harflerden sonra bol okuma metinleri içermesi de tercih etmemdeki sebeplerden birisiydi.”
Etkinlik Çeşitliliği	Etkinlik sayısı	K1, K5, K13, K15, K17, K19, K23	K17: “Daha bol etkinlik ile konuların kavranması öğrenci açısından iyi oluyor.”
	İçerik zenginliği	K6, K7, K23	K23: “İçerik zenginliği ve etkinlik çokluğu.”
	Farklı etkinlik türleri içermesi	K6, K11	K11: “... çocuğun eğlenerek öğreneceği farklı etkinlikleri içermesine dikkat ediyorum.”
Tasarım ve Görsellik	Görsellik ve yazı puntosu	K7, K11, K19	K7: “...Bunun yanında görselliği, yazı puntosu gibi özelliklerde önemliydi.”
	Renkli ve ilgi çekici içerik	K11, K17	K11: “...daha renkli ve eğlenceli içeriklere sahip.”
	Baskı kalitesi	K6, K7, K19	K19: “Yardımcı kitapları seçerken; müfredata uygunluk, öğretim ihtiyacı, baskı kalitesi...”
Kullanışlılık ve işlevsellik	Ödev ve tekrar amaçlı kullanım	K2, K8, K13,	K13: “...ödevlendirmede kullanabileceğimiz evde çalışma kaynakları ve tekrar fasikülleri oluyor.”
	Kolay taşınabilirlik	K8, K22	K8: “...fasikül halinde olduğundan çanta yükünü hafifletmesi sebebi ile kaynak kitap kullanıyoruz.”
Ekonomiklik	Maliyet uygunluğu	K2, K19	K2: “...fotokopi çekmeye gerek kalmaması...”

Tablo 3 incelendiğinde, yardımcı kitap seçiminde en çok vurgulanan kriterin *İçerik Uygunluğu* ve *Etkinlik Çeşitliliği* temaları altında toplandığı görülmektedir. Özellikle *sınıf düzeyine uygunluk* ve *yeni müfredata uygunluk* gibi içerik odaklı kriterler, öğretmenlerin bu seçimdeki hassasiyetini ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, *görsellik*, *renkli içerikler* ve *baskı kalitesi* gibi tasarım unsurları, öğretmenlerin kitabın öğrenciler üzerindeki çekiciliğine verdiği önemi göstermektedir. *Kullanışlılık* ve *işlevsellik* ile *Ekonomiklik* temaları altında yer alan kriterler öğretmenlerin yalnızca eğitsel değil aynı zamanda lojistik ve ekonomik faktörlere de dikkat ettiklerini ortaya koymaktadır.

3.3. Öğretmenlerin Ders Kitaplarının İncelenmesine Dair Eğitim Alma Durumları

Katılımcıların ders kitaplarının incelenmesiyle ilgili herhangi bir eğitim, seminer veya çalışmaya katılıp katılmadıklarını belirlemek amacıyla “*Lisans, yüksek lisans veya doktora eğitiminiz sürecinde ders kitaplarının incelenmesi ile ilgili bir ders aldınız mı?*” şeklinde yöneltilen soruya verilen yanıtlar incelenmiştir. Elde edilen veriler, bu alandaki eğitime katılım düzeyini ortaya koymakta ve katılımcıların deneyim çeşitliliğini yansıtmaktadır. Bu doğrultuda cevaplar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 4

Öğretmenlerin Ders Kitaplarının İncelenmesine Dair Eğitim Alma Durumları

Tema	Katılımcılar
Herhangi Bir Eğitim Almamış Olanlar	K1, K2, K4, K5, K7, K9, K10, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K18, K19, K20, K21, K22, K23, K24, K25, K26, K27
Lisans Düzeyinde Eğitim Alanlar	K6, K8, K11

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğu ders kitaplarının incelenmesiyle ilgili herhangi bir eğitim almadığı, konuyla ilgili bir seminer veya çalışmaya katılmadığı görülmektedir. Sadece 3 katılımcı lisans düzeyinde bir eğitim aldığını ifade etmiştir. Bu sonuçlar, öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde ders kitaplarının incelenmesi konusunda daha fazla eğitime ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

3.4. Öğretmenlerin Yardımcı Kitap Kullanmaya Yönelme Sebepleri

Elde edilen verilerin analizi sonucunda öğretmenlerin ders kitabı dışında yardımcı kitap kullanmaya yönelme sebepleri dört ana tema altında toplanmıştır: *Ders Kitaplarının Yetersizliği*, *Yardımcı Kitapların Avantajları*, *Öğrenciye Görelik ve Ergonomiklik*. Bu temalar altında belirlenen kategoriler ve bu kategorilerle ilişkilendirilen katılımcılar Tablo 5’te detaylı bir şekilde sunulmaktadır.

Tablo 5

Öğretmenlerin Yardımcı Kitap Kullanmaya Yönelme Sebepleri

Tema	Kategori	Katılımcılar	Örnek Alıntı
Ders Kitaplarının Yetersizliği	Etkinlik	K1, K3, K5, K6, K7, K10, K11, K12, K14, K15, K22, K23	K7: “daha çok etkinlik ağırlıklı çalışabilmek için kullanıyoruz.”
	Evde tekrar	K3, K5, K6, K9, K10, K14, K21, K23	K5: “Yardımcı kitaplar okulda öğrenilenleri evde tekrar fırsatı sunuyor.”
	Okuma metni	K3, K8, K20, K21	K8: “Bir harf grubu bittiğinde o harf grubu ile ilgili okuma metni yok”
Yardımcı Kitapların Avantajları	Pekiştirme ve ödev verme kolaylığı	K1, K3, K4, K5, K7, K9, K10, K13, K15, K17, K19	K3: “Yardımcı kitapları evde tekrar ve pekiştirme yapılması için kullanıyorum. Bu anlamda okul kitapları yetersiz kalıyor.”
	Zengin içerik ve bol etkinlik	K2, K3, K6, K11, K17, K19, K23	K20: “Bol bol etkinlik bulunduruyor.”
	Renkli ve ilgi çekici tasarım	K2, K6, K9, K11, K16, K17, K18	K17: “İlgi çekiciliği açısından yardımcı kitapların daha etkili olma durumu var.”
Öğrenciye Görelik	Seviyeye uygunluk	K1, K8, K10, K11, K19	K10: “Ayrıca farklı örnek ve soru stili olduğundan çocuklar ezberlemeye değil anlamaya odaklanıyor. Bunu resimlerle birlikte kullanması çocuklar için kalıcı oluyor.”
	Bireysel farklılıkların gözetilmesi	K7, K19, K23	K19: “...Yardımcı kitaplarda ise öğrencilerin bireysel farklılıkları gözetilerek hazırlanıyor.”
Ergonomiklik	Zaman tasarrufu	K4, K6, K9, K10, K19	K4: “Sınıf mevcudu fazla olduğu için zaman tasarrufu sağlıyor ödev vermede.”
	Fotokopi maliyetinden kurtulma	K2, K9, K22	K2: “fotokopi çekmekten daha az maliyetli olduğu için kaynak kitap seçtim.”

Tablo 5'te de görüldüğü üzere öğretmenlerin yardımcı kitaplara yönelmesindeki temel sebepler daha çok ders kitaplarının yetersizliği ve yardımcı kitapların sağladığı avantajlarla ilişkilidir. Özellikle etkinlik sayısının azlığı, evde tekrar şansı sunmaması ve okuma metni eksikliği gibi sorunlar öğretmenleri zengin içerikli ve bol etkinlik sunan yardımcı kitaplara yönlendirmektedir. Bunun yanında renkli ve ilgi çekici tasarıma sahip yardımcı kitapların öğrenci motivasyonuna katkı sağladığı belirtilmiştir. Ayrıca zaman tasarrufu ve fotokopi maliyetinden kaçınma gibi unsurlar da öğretmenlerin kararlarını etkileyen önemli faktörler olarak görülmektedir.

3.5. Okul Yönetimi ve Velilerin Yardımcı Kitap Kullanımına Bakışları

Araştırma kapsamında öğretmenlere "*Okul yönetiminin ve velilerin yardımcı kitap kullanımı konusuna bakışları nasıldır?*" sorusu yöneltilmiş ve yanıtlar analiz edilmiştir. Tablo 6'da okul yönetimi ve velilerin yardımcı kitap kullanımı üzerindeki etkilerine dair genel bir çerçeve sunulmaktadır.

Tablo 6

Okul Yönetimi ve Velilerin Yardımcı Kitap Kullanımına Bakışları

Tema	Kategori	Katılımcılar (K)	Örnek Alıntı
Okul Yönetimi	Kararı öğretmene bırakıyor	K1, K2, K3, K4, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K18, K20, K21, K22, K23	K13: " <i>Okul yönetimi kararı öğretmene bırakıyor.</i> "
	Olumsuz bakıyor	K5, K19	K5: " <i>Yardımcı kitapların okulda kullanımının yasak olduğunu bizlere söylediler.</i> "
Veliler	Yardımcı kitap kullanılmasını destekliyor	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K18, K20, K21, K22, K23	K1: " <i>Velilerimiz de evde tekrar amaçlı, ödev amaçlı kaynak kitap istiyor.</i> "
	Ekonomik olmasını talep ediyor	K19	K19: " <i>Maddi külfet oluşturmaması da önemli.</i> "

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlere göre okul yönetimlerinin büyük çoğunluğu yardımcı kitap kullanımı konusunda kararı öğretmenlere bırakırken sadece iki katılımcı okul yönetiminin bu konuda olumsuz bir tutum sergilediğini belirtmiştir. Velilerin ise tamamı yardımcı kitap kullanımını desteklemekte özellikle çocuklarının akademik başarısını artırma ve evde tekrar yapma imkânı sağlaması nedeniyle bu kaynakları talep etmektedir. Ayrıca bir katılımcı velilerin yardımcı kitapların ekonomik olması gerektiğini vurgulamıştır. Bu bulgular, öğretmenlerin seçimleri doğrultusunda velilerinin yardımcı kitap kullanımına destek verdiklerini, okul yönetimlerinin ise genellikle esnek bir yaklaşım benimsediğini göstermektedir.

3.6. Yardımcı Kitapların Müfredatla Uyum

Araştırma kapsamında öğretmenlere "*Kullandığınız yardımcı kitapların güncel müfredatla uyumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?*" sorusu yöneltilmiş ve yanıtlar analiz edilmiştir. Tablo 7'de öğretmenlerin kullandıkları kaynakların müfredatla uyumu hakkındaki görüşleri özetlenmektedir.

Tablo 7*Yardımcı Kitapların Müfredatla Uyumu*

Tema	Kategori	Katılımcılar (K)	Örnek Alıntı
Müfredatla Uyumun Değerlendirilmesi	Müfredatla uygun	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K18, K19, K20, K21, K22, K23	K9: "Bu yardımcı kaynağı seçerken ilk önceliğim müfredatla uyumlu olmasıydı. Uyumlu buluyorum."
	Eksiklikler bulunuyor	K8, K17	K17: "Kullandığım ek kaynaklar yeni müfredata uyumu büyük oranda olsa da hata ve eksiklikler var."

Tablo 7, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun kullandıkları yardımcı kitapların güncel müfredatla uyumlu olmasına dikkat ettiklerini göstermektedir. Ancak bazı öğretmenler bu kitaplarda bazı eksiklik veya hata ile karşılaştıklarını belirtmiştir. Buna göre öğretmenlerin kaynak seçiminde öncelikli kriter olarak müfredat uyumunu esas aldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca bu kitapların sınıf içi etkinlik zenginliğine katkı sağladığına vurgu yapılmaktadır. Öğretmenler tarafından en fazla tercih edilen yardımcı kitabın güncel müfredatla uygun olduğu tespit edilmiştir.

3.7. Ders ve Yardımcı Kitap Kullanım Stratejileri

Araştırma kapsamında katılımcılara "Yardımcı kitap kullanımı ile ders kitapları arasındaki dengeyi nasıl sağlıyorsunuz?" sorusu yöneltilmiş ve verilen yanıtlar analiz edilmiştir. Tablo 8, ders ve yardımcı kitapların kullanımında öğretmenlerin izlediği yöntemleri ve denge sağlama stratejilerini özetlemektedir.

Tablo 8*Öğretmenlerin Ders ve Yardımcı Kitap Kullanımında Denge Sağlama Stratejileri*

Tema	Kategori	Katılımcılar (K)	Örnek Alıntı
Denge Sağlama Stratejileri	Ders kitaplarını okulda, yardımcı kitapları evde kullanma	K1, K2, K3, K5, K7, K10, K21	K2: "Ders kitabını çoğunlukla okulda, kaynak kitabı evde kullanıyoruz."
	Ders kitaplarını ödev, yardımcı kitapları derslerde kullanma	K9, K15, K18, K23	K15: "Yardımcı kitapları genelde derste kullanırım. Ders kitaplarını ödev olarak veririm."
	Öncelikle ders kitabını kullanma, sonrasında yardımcı kitapla pekiştirme	K8, K11, K12, K13, K14, K20, K22	K20: "Önce ders kitabı sonra yardımcı kitabı kullanıyorum. Böylece daha iyi pekiştirmiş oluyorlar."
	Ders kitabı ve yardımcı kaynağı eş zamanlı veya birbirini tamamlayıcı şekilde kullanma	K4, K6, K8, K17, K19	K4: "Öğretim programının kazanımlarını göz önünde bulundurarak, eş zamanlı ilerleyerek dengeyi sağlamaya çalışıyorum."
	Materyallerin eksikliklerini diğer kaynaklarla destekleme	K16, K19	K16: "Kitaplarda etkinlik ya hiç olmuyor ya da çok az oluyor. İster istemez farklı materyallere ihtiyaç duyuluyor."

Tablo 8’de görüldüğü üzere, öğretmenlerin ders kitabı ve yardımcı kitap kitaplarını dengeleme stratejileri genellikle belirli bir sistematığa dayanmaktadır. Bir grup öğretmen, ders kitabını okulda, yardımcı kaynağı ise evde kullanarak denge sağladığını ifade ederken başka bir grup öğretmen,

yardımcı kitapları ders esnasında kullanıp ders kitabını ödevlendirme için tercih etmektedir. Bunun yanı sıra ders kitabının tamamlanmasının ardından yardımcı kitaplar ile pekiştirme yönteminin sıklıkla kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bazı öğretmenler, materyallerin eksik kalan yönlerini başka kaynaklarla desteklemeyi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca eş zamanlı kullanım ve kazanımlara uygun olarak materyallerin bir arada kullanılmasının öğretmenlerin sıklıkla başvurduğu stratejiler arasında yer aldığı görülmektedir. Bu bulgular, öğretmenlerin hem ders kitaplarını hem de yardımcı kitapları etkin bir şekilde kullanarak öğrencilere çok yönlü bir öğrenme ortamı sunmaya çalıştıkları söylenebilir.

3.8. Öğrenci Veli Geri Bildirimlerine Dayalı Yardımcı Kitap Kullanımı Değerlendirmeleri

Araştırma kapsamında öğretmenlere "*Veliler yardımcı kitap kullanımı hakkında size geri bildirimde bulunuyor mu? Bu geri bildirimler genellikle ne yönde?*" sorusu yöneltilmiş ve yanıtlar analiz edilmiştir. Katılımcıların geri bildirimlere ilişkin değerlendirmeleri doğrultusunda temalar belirlenmiş ve olumlu veya olumsuz geri bildirimler ile bunların içeriklerine dair öne çıkan noktalar tespit edilmiştir. Aşağıdaki tablo bu geri bildirimlerin genel çerçevesini ve örneklerini sunmaktadır.

Tablo 9

Öğrenci Veli Geri Bildirimlerine Dayalı Yardımcı Kitap Kullanımı Değerlendirmeleri

Tema	Kategori	Katılımcılar (K)	Örnek Alıntı
Olumlu Geri Bildirimler	Çocukların öğrenme motivasyonunu artırması	K2, K8, K9, K19, K21	K8: " <i>Öğrenciler harf fasiküllerini yaparken daha motive oluyorlar. Veliler 'keşke kitaplar da parça parça olsa!' demişlerdi.</i> "
	Pekiştirme ve öğrenme sürecine katkıda bulunması	K1, K3, K6, K12, K13, K22	K3: " <i>Evde tekrar ve pekiştirme için faydalı olduğu yönde olumlu dönüşler alıyorum.</i> "
	Veliler tarafından pratik, kullanışlı ve kolay takip edilebilir bulunması	K4, K7, K8, K19	K19: " <i>Velilerde öğrencinin etkinliklerini kolayca takip etme, ödevlendirmelerini kontrol etme imkânı sağladığı için olumlu dönütler alıyorum.</i> "
	Eğitim sürecini desteklemesi ve materyal zenginliği sağlaması	K5, K10, K11, K13, K15, K16, K18, K20, K23	K11: " <i>Veliler de yardımcı kaynağın eğitim sürecini destekler nitelikte olduğunu düşünüyor.</i> "
	Ders kitabının eksiklerini tamamlaması	K13, K16, K21	K16: " <i>Veliler kitapların yetersizliğinin farkında. Bir iki veli dışında tüm velilerim kaynak aldırma istiyor.</i> "
Belirtilmeyen Geri Bildirimler	Velilerden bu konuda herhangi bir geri bildirim alınmaması	K14, K17	K14: " <i>Bu konu ile ilgili bir bildirim olmadı.</i> "

Tablo 9'daki bulgular, velilerden ve öğrencilerden alınan geri bildirimlerin büyük oranda olumlu olduğunu göstermektedir. Veliler, yardımcı kitapların çocukların öğrenme motivasyonunu artırdığı, öğrenme sürecini desteklediği ve ders kitabının eksikliklerini tamamladığı yönünde geri bildirimlerde bulunmuştur. Bazı veliler, yardımcı kitapların pratik ve takip edilebilir olduğunu vurgulamış, bu materyallerin öğrencilere katkısını memnuniyetle dile getirmiştir. Bununla birlikte bazı öğretmenler bu konuda velilerden herhangi bir geri bildirim almadıklarını belirtmiştir. Bu durum, geri bildirimlerin bireysel öğretmen-veli iletişim düzeyine bağlı olduğunu düşündürmektedir. Genel olarak yardımcı kitapların eğitim sürecine olan olumlu katkısı, veliler ve öğrenciler tarafından takdir edilmektedir.

3.9. Yardımcı Kitap Kullanmayan Katılımcıların Ders Kitabı Dışında Yardımcı Kitap Kullanmama Tercihleri

Eğitim süreçlerinde ders kitapları, öğretim materyallerinin temelini oluşturmakla birlikte öğretmenler zaman zaman bu kitapların yanı sıra yardımcı kitaplara da başvurabilir. Ancak bazı öğretmenler ders kitabı dışındaki materyalleri kullanmayı tercih etmemektedir. Katılımcıların ders kitabı dışında yardımcı kitap kullanmama tercihleri çeşitli nedenlerle açıklanmıştır. Örneğin katılımcı K101, *"Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli"* ile güncellenen müfredatın ders kitaplarının içeriğini zenginleştirdiğini vurgulayarak *"İzleme, dinleme, okuma ve yazma çalışmalarıyla birçok duyuya hitap eden kitapları yeterli bulduğum için yardımcı kitap tercih etmedim."* ifadesiyle ders kitaplarının yeterli olduğunu belirtmiştir. Diğer bir katılımcı K102 ise Millî Eğitim Bakanlığı'nın yardımcı kitapların kullanılmaması gerektiği yönündeki tavsiyesini dikkate alarak bu kaynakları tercih etmediğini ifade etmiştir. K103, ders kitaplarının amacını ve yapısını eleştirerek *"Ders kitapları hazırlanırken sınıfta öğretmenin yerine geçmeyecek şekilde -tamamen merkeze konulmadan- hazırlanır."* diyerek yardımcı kitapların öğretmen rolünü soyutladığını vurgulamıştır. Son olarak K104, yasal engeller nedeniyle yardımcı kitap kullanmadığını belirtmiştir. Bu bulgular, katılımcıların ders kitaplarının güncellenmiş içeriğini yeterli bulduklarını ve yasaların yanı sıra eğitim politikalarının da yardımcı kitap kullanımını olumsuz etkilediğini göstermektedir.

3.10. Ders Kitaplarının İlk Okuma ve Yazma Öğretimi İçin Yeterliliği

İlk okuma ve yazma öğretimi, birinci sınıf öğrencilerinin eğitim hayatındaki en kritik aşamalardan biridir. Bu süreçte kullanılan ders kitaplarının yeterliliği, öğretmenler ve öğrenciler açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, yardımcı kitap kullanmayan birinci sınıf öğretmenlerinin ders kitaplarının ilk okuma ve yazma öğretimi için yeterli olup olmadığına dair görüşleri analiz edilmiştir. Katılımcıların ders kitaplarının ilk okuma ve yazma öğretimi için yeterliliği konusundaki görüşleri, çeşitli perspektifler sunmaktadır. K101, ders kitaplarının yeterli olduğunu belirterek *"Yardımcı kitaplar ayarında birinci sınıf kitapları düzenlenmiş olup süreç bileşenleri yeterli miktarda etkinlik hazırlamıştır."* ifadesiyle kitapların içeriğinin etkili olduğunu vurgulamıştır. K102, ders kitaplarının kısmen yeterli olduğunu belirtmiş ve *"Harf öğretimi sırasındaki etkinlikler sadece okulda yapılabiliyor ve kısa sürede bitiyor."* diyerek evde yapılacak etkinliklerin eksikliği üzerinde durmuştur. K102, ek sayfaların karekod şeklinde sunulmasının pratik olmadığını da ifade etmiştir. K103 ise, ders kitaplarını yeterli bulmakla birlikte bazı eklemeler önererek *"Kitaplar grup harfleri olarak fasikül halinde hazırlanabilirdi."* ve *"Kitapların yanında grup harf hikâyeleri hazırlanıp gönderilmeliydi."* şeklinde önerilerde bulunmuştur. Bu, öğrencilerin öğrenme süreçlerini destekleyecek ek materyallerin önemini ortaya koymaktadır. Son olarak K104, ders kitaplarının yeterli olmadığını savunarak *"Çocukların daha çok ilgisini çekecek tarzda bol etkinlikli hazırlanabilir."* ifadesiyle kitapların daha eğlenceli ve etkileşimli hale getirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

3.11. Ders Kitaplarının Güçlü Yönleri

Katılımcıların ders kitaplarının güçlü yönleri üzerine verdikleri yanıtlar, çeşitli alanlarda önemli katkılar sunduğunu göstermektedir. İlk olarak K101, kitapların *"Ek"* bölümlerinde yer alan *"kes-yapıştır"* etkinlikleri ile öğrenciyi öğrenme sürecine dâhil etmesi ve okuma yazmada karekod özelliklerinin kalıcı öğrenmeyi desteklemesi gibi güçlü yönlerine dikkat çekmiştir. K102, ders kitaplarının sadece harf öğretimine odaklanmayarak her harfe başlarken bir değerle ilgili metinlere yer vermesinin önemini vurgulamıştır. K103, ders kitaplarının öğrenciyi bunalmayan bir anlayışla hazırlandığını, görsellerle zenginleştirildiğini ve harf sonunda oyunlarla değerlendirme süreci oluşturulduğunu belirtmiştir. EBA karekod anlayışı ile dijital zenginlik sağlanması ve yazı puntosu ile

sayfa yapısının iyi düzenlenmiş olması da kitapların güçlü yönleri arasında yer almaktadır. Son olarak K104, birinci sınıf okuma yazma kitabının eski yıllara göre güncellenmiş olduğunu ve etkinliklerin artmış olduğunu ifade etmiştir.

3.12. Ders Kitaplarında Geliştirilmesi Gereken Noktalar

Katılımcıların ders kitaplarının zayıf yönleri üzerine verdikleri yanıtlar, çeşitli sorunları ve geliştirilmesi gereken alanları ortaya koymaktadır. K101, EBA üzerinden ders kitabını indirdikten sonra *“karekod açılıyor ve diğer sayfa kapandığı için tekrar kitabı indirmek gerekiyor”* diyerek bu durumun ders esnasında zaman kaybına neden olduğunu belirtmiştir. K2, ders kitaplarının *“rakam yazımına az yer vermesi”* ve *“akıcı okuma metinlerine yeterince yer vermemesi”* gibi eksikliklerini vurgulamıştır. Ayrıca sesi hissettirme çalışmalarında genellikle *“bir sayfa etkinlik”* bulunmasının öğrencilerin okuma ve yazmada zorlanmalarına yol açtığını ifade etmiştir. K102, *“dikte çalışmaları için az etkinlik verilmiş”* ve harf sonunda bulmaca tarzı etkinliklerden genellikle bir tane olduğunu belirterek daha fazla ve çeşitli etkinliklerin eklenmesi gerektiğini savunmuştur. K103 ise harflerin başlangıç yerlerinin *“nokta ile gösterilebilmesi”* gerektiğini ve okuma metinlerinin artırılabilceğini önermiştir. Son olarak K104, ders kitaplarında *“daha fazla video, içerik, zenginleştirilmiş görseller ve bol etkinlik”* kullanılabileceğini ifade etmiştir.

3.13. Ders Kitapları Dışında Ek Kaynak ve Materyal Kullanımı

Katılımcıların öğrencilere ders kitaplarından başka kaynak ve materyaller önerme konusundaki görüşleri, çeşitli ek kaynakların kullanımını vurgulamaktadır. K101, *“akıllı tahtadan ders içerikli siteler ve eğitim sitelerinden derlemiş olduğum fotokopilerle sürekli çalışmalar yaptırdığını”* belirtmiştir. K102, sosyal medya ve internette öğretmenlerin hazırladığı etkinliklerden yararlandığını ayrıca *“elimde olan iki farklı kaynağa ait öğretmen setinden öğrencilere fotokopi çektiler”* materyal sağladığını ifade etmiştir. K103, *“okuma metinleri az olduğu için karesel metinler hazırlayarak fotokopi ile destekleme zorunluluğu hissettiğini”* ve harf gruplarından oluşan okuma dizileri ya da okuma hikâyeleri eksikliği nedeniyle çocuklara ek materyal sağladığını belirtmiştir. Ayrıca dijital platformlardan destek aldığını da eklemiştir. K104 ise fotokopiler ve videolar kullanarak derslerini zenginleştirdiğini ifade etmiştir.

3.14. İlk Okuma Yazma Ders Kitabı ve Yardımcı Kitaba İlişkin Doküman İncelemesi

MEB’in ücretsiz olarak öğrencilere dağıttığı ilk okuma yazma kitabı ile öğretmenler tarafından en fazla tercih edilen yardımcı kitaba ilişkin doküman incelemesi yapılmıştır. Kitap inceleme alanında uzman üç öğretmen tarafından doküman incelemesi yapılmıştır. Dokümanlar, katılımcıları yardımcı kitap kullanmaya yöneltten ölçütler (içerik uygunluğu, etkinlik çeşitliliği, tasarım ve görsellik, kullanılabilirlik ve işlevsellik) göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda MEB’in hazırladığı ilk okuma yazma ders kitabı ile öğretmenlerin en çok tercih ettiği tespit edilen yardımcı kitabın, ses öğretimi için ayrılan etkinliklerin sayfa sayıları Tablo 10’da karşılaştırılmıştır.

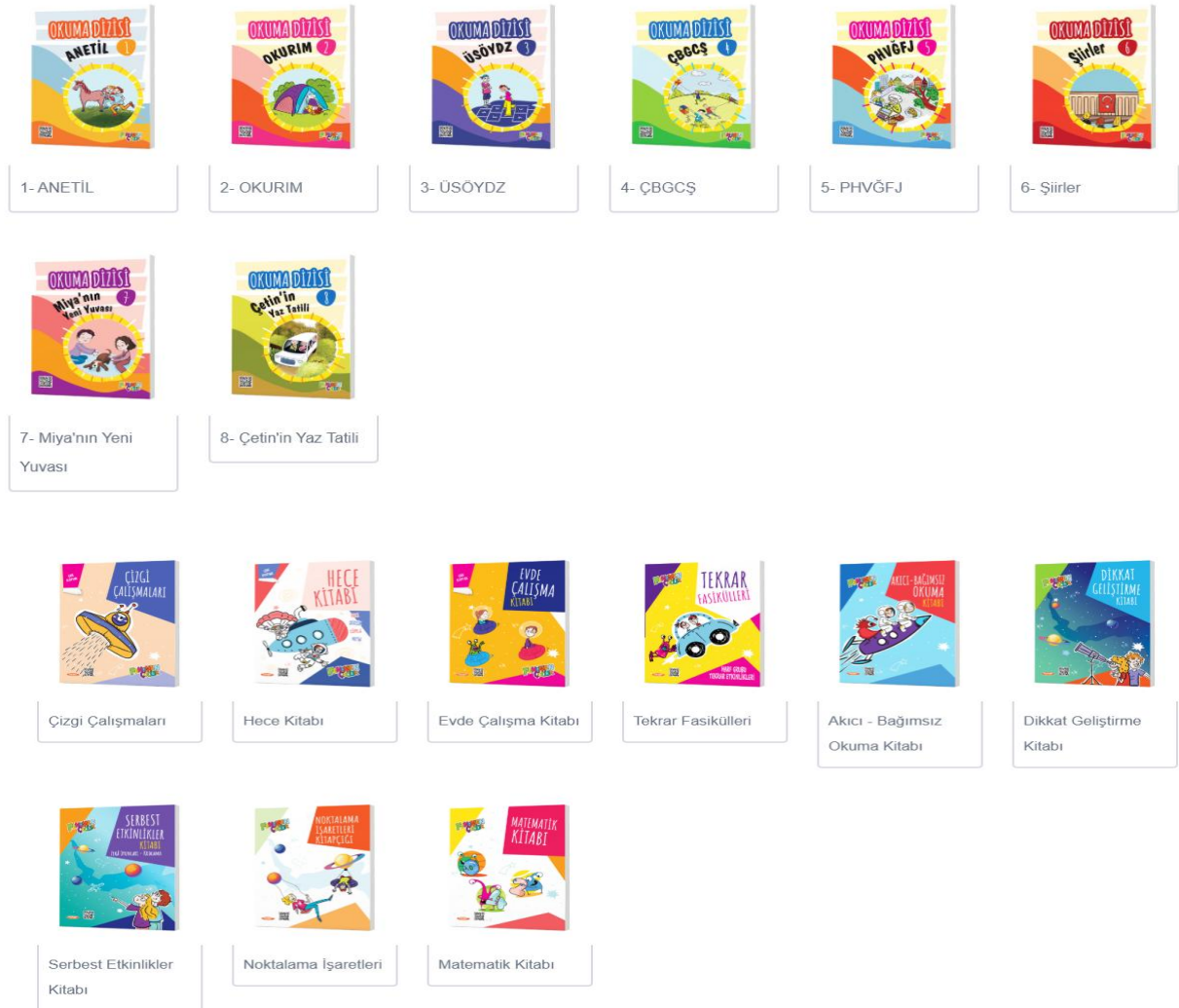
Tablo 10*İlk Okuma Yazma Kitabı ile Yardımcı Kitaba İlişkin Sayfa Sayısı*

Gruplar	Sesler	İlk Okuma Yazma Ders Kitabı	Yardımcı Kitap	Gruplar	Sesler	İlk Okuma Yazma Ders Kitabı	Yardımcı Kitap
1. Grup	a	10	23	4. Grup	ç	12	7
	n	14	23		b	12	8
	e	16	23		g	12	4
	t	17	23		c	10	5
	i	12	23		ş	10	6
	l	16	23				
2. Grup	o	10	15	5. Grup	p	12	5
	k	16	15		h	10	5
	u	13	15		v	12	5
	r	12	15		ğ	12	5
	ı	12	15		f	10	5
	m	14	15		j	10	5
3. Grup	ü	12	7				
	s	14	8				
	ö	12	7				
	y	14	8				
	d	12	7				
	z	13	8				

Tablo 10 incelendiğinde 1 ve 2. gruptaki seslere ait etkinliklerin sayfa sayısının “K” sesi hariç yardımcı kitapta daha fazla olduğu görülmektedir. 3, 4 ve 5. gruplara bakıldığında ise ilk okuma yazma ders kitabının sayfa sayısının yardımcı kitaba oranla daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu noktadan hareketle ilk okuma yazma ders kitabının yardımcı kitaba göre seslerin öğretiminde daha fazla etkinliğe yer verdiği görülmektedir. Bu tespit öğretmenlerin yardımcı kitabı en çok tercih etme sebepleri olarak görülmesi açısından çelişki oluşturmaktadır. Ancak yardımcı kitabın ses fasiküllerinin yanı sıra Şekil 3’te görüleceği üzere her ses grubu için okuma dizisi ve ek çalışma kitapları da sunduğu, ilk okuma yazma ders kitabına oranla daha zengin içeriğe sahip olduğu, konuyu pekiştirmede bol sayıda etkinlikle öğretim sürecinde öğretmene kolaylık sağladığı, bu sayede öğrencilere ödev verme noktasında daha kullanışlı olduğu sonucuna varılmıştır. Aşağıda yardımcı kitaba ilişkin ilave kaynaklar Şekil 3’te gösterilmiştir.

Şekil 3

Yardımcı Kitaba Ait İlave Kaynaklar (Okuma Dizileri ve Ek Çalışma Kitapları)

Şekil 3 incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun belirttiği gibi yardımcı kitabın ilk okuma yazma kitabına oranla ses öğretiminde daha zengin içerik sunduğu görülmektedir. Ayrıca yardımcı kitabın öğretim programıyla uyumlu olduğu, ses esaslı cümle yöntemine ve birinci sınıf seviyesine uygun olarak hazırlandığı tespit edilmiştir. Görsel açıdan incelendiğinde de yardımcı kitabın ilk okuma yazma ders kitabına göre daha renkli ve ilgi çekici olduğu tespit edilmiştir. Baskı çözünürlüğünün birbirlerine kıyasla yakın olduğu ancak yardımcı kitaba ait yazıların puntosunun daha büyük olduğu görülmüştür. Bu bağlamda, doküman incelemesine ilişkin bulgular görüşmelerden elde edilen bulgularla örtüşmektedir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

4.1. Yardımcı Kitap Seçim Kriterleri

Bu çalışmada öğretmenlerin yardımcı kitap seçiminde içerik uygunluğu, etkinlik çeşitliliği, sınıf düzeyine ve müfredata uygunluk gibi kriterlere odaklandıkları görülmüştür. Öğretmenler, MEB kaynaklarını içerik ve seviye açısından yetersiz bulurken özel yayınevlerinin daha zengin etkinlikler sunduğunu belirtmiştir. Bu bulgular, Taş ve Minaz (2018) ile Bozkurt ve Ateş'in (2021) çalışmalarıyla

uyumludur; özel yayınevlerinin kaynaklarının daha fazla etkinlik ve uygulama imkânı sunduğu, bu nedenle tercih edildiği vurgulanmıştır. Ayrıca Haşiloğlu vd. (2020) göre, özel yayınevlerinin kaynakları görsel açıdan daha zengin ve sade bir dil kullanması nedeniyle öne çıkmaktadır. Gün'ün (2009) çalışması da ders kitaplarının görsel yetersizliğinin öğrenci ilgisini çekmediğini belirterek bu durumu desteklemektedir. Öğretmenler, tasarım ve görsellik açısından daha kaliteli kaynakları tercih etmekte, bu da özel yayınevlerinin kaynaklarının daha çok kullanılmasını açıklamaktadır. MEB kaynaklarının bu eksikliklerinin giderilmesi, öğretmenlerin tercihlerini değiştirebilir.

4.2. Yardımcı Kitap Kullanma Nedenleri

Öğretmenlerin ders kitabı dışında yardımcı kitap kullanma nedenleri incelendiğinde, temel faktörlerin ders kitaplarının yetersizliği ve yardımcı kitapların sunduğu avantajlar olduğu görülmektedir. İlk okuma yazma ders kitaplarının en çok eleştirilen yönleri arasında ise etkinlik, tekrar etme olanağı ve okuma metinleri eksikliği yer almaktadır. Benzer şekilde Bozkurt ve Ateş (2021), Haşiloğlu vd. (2020), Çevik ve Güneş (2017) yardımcı kitapların daha fazla etkinlik ve uygulama sunduğunu, bu nedenle öğretmenler tarafından tercih edildiğini vurgulamıştır. Mazlum ve Mazlum (2016) da öğretmenlerin ders kitaplarının örnek ve etkinlik bakımından yetersiz olması nedeniyle yardımcı kitaplara yöneldiklerini belirtmiştir. Taş ve Minaz (2018) ise ders kitaplarının sıkıcı bulunduğunu ve öğrencilerin öğrenme sürecinde yardımcı kitapların daha etkili olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca bu çalışmaya göre öğretmenlerin yardımcı kitapları tercih etmelerinin diğer bir nedeni bu kitapların öğrenci seviyesine daha uygun olması ve bireysel farklılıklara hitap etmesidir. Polat (2022), yardımcı kitapların kazanımları dengesiz şekilde sunduğunu belirtse de bu araştırmamızda öğretmenler özel yayınevlerinin daha seviyeye uygun materyaller sunduğunu düşünmektedir. Bu çalışmada diğer bir bulgu olarak yardımcı kitapların zaman tasarrufu sağlaması ve etkinlik için fotokopi maliyetinden kaçınma gibi faktörler de tercih açısından etkili görülmüştür. Bu bulgu, Taş ve Minaz'ın (2018) çalışmasında belirtilen özel yayınevlerinin kaynaklarının daha kullanışlı ve ekonomik olmasıyla örtüşmektedir. Bunlara ek olarak mevcut araştırmada katılımcı öğretmenlerin değinmediği bir hususu Dilekçi (2024) ile Katipoğlu ve Katipoğlu (2016) çalışmalarında belirtmiş olup öğretmenlerin ölçme-değerlendirme süreçlerini desteklemek ve sınavlara hazırlık amacıyla yardımcı kitapları kullandıklarını belirtmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin yardımcı kitap seçiminde içerik, etkinlik, tasarım ve ekonomiklik gibi çok yönlü kriterlere odaklandığı, bu durumun alan yazınındaki çalışmalarla tutarlı olduğu görülmektedir.

4.3. Yardımcı Kitapların Öğretim Programı ile Uyumu

Öğretmenlerin kullandıkları yardımcı kitapların müfredatla uyumu konusundaki görüşleri incelendiğinde büyük çoğunluğunun bu kaynakların güncel müfredata uygun olduğunu düşündüğü görülmüştür. Ancak bazı öğretmenler bu kitaplarda eksiklik olduğunu belirtmiştir. Elde edilen bu bulguyu destekleyen ve farklılaşan çalışmalar mevcuttur. Örneğin Demirel (2017) ile Haşiloğlu vd. (2020) kullanılan kaynakların müfredata uygun olmasını ve programın hedeflerini gerçekleştirebilecek nitelikte olmasının önemini ortaya koymuşlardır. Polat (2022) ise Türkçe dersi için hazırlanan yardımcı kitapların öğretim programı kazanımlarını tam olarak kapsamadığını ve dil becerileri açısından dengesiz bir dağılım gösterdiğini tespit etmiştir. Yine Karaman ve Yılar (2024) özel yayınevleri tarafından basılan yardımcı kitapların müfredat uyumu ve içerik eksikliklerinin olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda Küçük ve Demir (2009) yardımcı kitapların tıpkı ders kitapları gibi bir kurul tarafından incelenmesi ve onaylanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca Akgül Çobanoğlu ve Çalışkan'ın (2023) yaptığı çalışma da Türkçe ders kitaplarındaki metin ve etkinliklerin öğretim programı kazanımlarıyla uyum düzeyinde eksiklikler taşıdığını ortaya koymakta ve içerik uygunluğunun daha sistematik biçimde denetlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Sonuç olarak yardımcı kitapların müfredatla uyumu öğretmenler açısından temel bir seçim kriteri olarak öne

çıkılmaktadır. Mevcut çalışma bulguları, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun müfredat uyumunu yeterli bulduğunu ancak bazı eksiklikler ve hata tespit ettiklerini göstermiştir. Bu doğrultuda yardımcı kitapların içerik açısından daha dikkatli bir şekilde hazırlanması, öğretim programına tam uyumunun sağlanması ve öğretmenlerin geri bildirimlerine dayalı olarak güncellenmesi önerilmektedir.

4.4. Okul Yönetimi, Velilerin ve Öğrencilerden Alınan Geri Bildirimler

Öğretmenlerden alınan görüşler doğrultusunda Velilerin ders kitaplarının eksikliklerini gidermek ve çocuklarının akademik başarısını desteklemek amacıyla yardımcı kaynaklara yöneldiği görülmektedir. Bu bulgu Dilekçi (2024) ile Maden ve Önal'ın (2018) çalışmalarıyla uyumlu olarak velilerin sınavlara hazırlık, bireysel çalışma alışkanlıklarını geliştirme ve ekonomik faktörler gibi nedenlerle yardımcı kaynakları talep ettiğini göstermektedir. Öğretmenler de velilerin ve öğrencilerin yardımcı kitapları öğrenme motivasyonunu artırdığını ve ders kitaplarının eksiklerini tamamladığı için olumlu karşıladığını belirtmiştir. Taş ve Minaz'ın (2018) çalışması da öğrencilerin yardımcı kitaplara daha fazla ilgi gösterdiğini desteklemektedir. Ancak okul yönetimlerinin bu konudaki tutumları tutarsızdır; bazı okullarda net bir politika bulunmazken bazılarında yardımcı kaynakların kullanımı yasaklanmaktadır. Bu durum velilerin ve öğrencilerin ihtiyaçlarıyla okul politikaları arasında bir uyumsuzluğa neden olmaktadır. Sonuç olarak yardımcı kitapların eğitim sürecindeki rolü göz önüne alındığında okul yönetimlerinin daha tutarlı politikalar geliştirmesi ayrıca MEB'in ders kitaplarını daha kapsamlı hale getirerek velilerin yardımcı kaynaklara olan bağımlılığını azaltması gerekmektedir. Bu, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak ve öğrencilerin akademik başarısını desteklemek açısından önemlidir.

4.5. Ders Kitabı ve Yardımcı Kitap Kullanımında Denge Sağlama Stratejileri

Öğretmenlerin ders ve yardımcı kitap kullanım stratejileri, mevcut eğitim materyallerinin niteliği ve öğretim programlarıyla olan uyumu açısından önemli bir tartışma konusunu oluşturmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre öğretmenler, ders kitapları ile yardımcı kitapları birbirini tamamlayıcı şekilde kullanmaktadır. Bazı öğretmenler ders kitaplarını okulda, yardımcı kitapları ev ödevlerinde kullanırken bazıları tam tersini uygulamaktadır. Öğretmenler, ders kitaplarını okulda kullanırken yardımcı kitapları evde veya ders esnasında kullanarak bir denge sağlamaya çalıştıklarını ifade etmektedirler. Bu durum, Güngör ve Çavuş (2015) ile Taş ve Minaz'ın (2018) araştırmalarında da desteklenmektedir. Çünkü yardımcı kaynakların kalıcı öğrenmeyi artırdığı ve daha fazla etkinlik sunduğu belirtilmektedir. Ancak MEB'in dağıttığı yardımcı kaynakların öğretmenler tarafından özel yayınevlerinde basılan kaynaklar gibi tercih edilmediği, bunun sebebinin ise içerik kalitesi ve öğrenci ihtiyaçlarına uygunluk eksikliği olduğu vurgulanmaktadır. Bu bağlamda öğretmenlerin ders kitaplarını tamamlayıcı nitelikteki yardımcı kaynakları kullanma stratejileri, eğitimde etkinliği artırmak ve öğrencilerin motivasyonunu desteklemek açısından kritik bir rol oynamaktadır. Sonuç olarak öğretmenlerin ders ve yardımcı kitaplar arasındaki dengeyi sağlama çabaları, eğitim materyallerinin niteliği ve öğretim programlarıyla olan ilişkisi dikkate alındığında öğretim süreçlerinin iyileştirilmesi için önemli bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır.

4.6. Yardımcı Kitap Kullanmayan Katılımcıların Ders Kitabı Dışında Yardımcı Kitap Kullanmama Tercihleri

Katılımcıların ders kitabı dışında yardımcı kitap kullanmama eğilimleri, güncellenmiş müfredatın yeterlilik algısıyla ilişkilendirilmektedir. Bu durum, "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" kapsamında müfredatın yenilenmesi ve ders kitaplarının içeriklerinin zenginleştirilmesiyle açıklanabilir. Karaman ve Yılar (2024) tarafından yapılan çalışmalar, öğretmenlerin yardımcı kaynakların yetersiz olduğu ve ders kitaplarının öğrenci seviyesine daha uygun bulunduğu yönündeki görüşlerini desteklemektedir. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı'nın önerileri doğrultusunda öğretmenlerin

ders kitaplarının müfredatla uyumlu olmasını önemsemesi, yardımcı kaynak kullanımını azaltan bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, Dilekçi (2024) tarafından da vurgulanan bir noktadır. Yasal engeller ise öğretmenlerin eğitim politikalarına uyum sağlama zorunluluğunu ortaya koymaktadır.

4.7. Ders Kitaplarının İlk Okuma ve Yazma Öğretimi İçin Yeterliliği

İlk okuma ve yazma öğretiminde ders kitaplarının yeterliliği öğretmenler tarafından çeşitli açılardan değerlendirilmiştir. Ders kitaplarının etkin içerik sunduğu yönündeki görüşler, Güngör ve Çavuş (2015) tarafından yapılan çalışmalarla örtüşmektedir. Bu çalışmalar, özel yayınevleri tarafından hazırlanan kaynakların kalıcı öğrenmeyi artırdığını ortaya koymaktadır. Ancak evde yapılacak etkinliklerin yetersizliği ve ders kitaplarının sınavlara hazırlıkta eksik kalması gibi eleştiriler de mevcuttur. Bu durum, Katipoğlu ve Katipoğlu (2016) tarafından da vurgulanmıştır. Öğretmenler, öğrenme motivasyonunu artırmak amacıyla derslerde yardımcı kaynak kullanma eğilimindedir. Bu yaklaşım, Dilekçi (2024) tarafından da desteklenmektedir.

4.8. Ders Kitaplarının Güçlü Yönleri

Ders kitaplarının güçlü yönleri, öğretim sürecine önemli katkılar sağlamaktadır. Özellikle "kes-yapıştır" gibi etkinliklerin öğrenciyi öğrenme sürecine aktif olarak dâhil etmesi, Taş ve Minaz (2018) tarafından da vurgulanmıştır. Bu tür etkinlikler, öğrencilerin derse olan ilgisini artırmakta ve öğrenme sürecini daha etkili hale getirmektedir. Ayrıca değerler eğitimiye yönelik metinlere yer verilmesi önerisi, öğrencilerin derse katılımını artırmak amacıyla çeşitli kaynaklardan yararlanma eğilimiyle örtüşmektedir. Oyunlarla değerlendirme süreci oluşturulması ise öğrenme süreçlerini daha eğlenceli hale getirerek motivasyonu artırıcı bir etki yaratmaktadır.

4.9. Ders Kitaplarında Geliştirilmesi Gereken Noktalar

Ders kitaplarının zayıf yönleri, çeşitli sorunları ve geliştirilmesi gereken alanları ortaya koymaktadır. EBA üzerinden indirme sorunları, ders kitaplarının güncelliği ve işlevselliği konusundaki eksikliklerle ilişkilendirilmektedir. Bu durum, Işık (2008) tarafından da dile getirilmiştir. Etkinlik çeşitliliğinin azlığı, özellikle sınavlara hazırlık sürecinde ders kitaplarının yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Bu eleştiri, Karaman ve Yılar (2024) tarafından da desteklenmektedir. Ayrıca daha fazla video ve içerik önerisi, öğretim materyallerinin zenginleştirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu durum, Dilekçi (2024) tarafından da ifade edilen bir ihtiyaçtır.

4.10. Ders Kitapları Dışında Ek Kaynak ve Materyal Kullanımı

Öğretmenlerin ders kitapları dışında ek kaynak ve materyal kullanımına yönelik görüşleri, eğitim süreçlerini zenginleştirme çabalarını yansıtmaktadır. Akıllı tahta kullanımı, sosyal medya ve internetten yararlanma gibi yaklaşımlar, öğretmenlerin çeşitli kaynaklardan faydalanarak öğretim süreçlerini destekleme eğilimini göstermektedir. Bu durum, Haşiloğlu vd. (2020) tarafından da vurgulanmıştır. Ayrıca, karesel metinler hazırlayarak fotokopi ile destekleme zorunluluğu, öğretmenlerin ders kitaplarının yetersizliğini telafi etme çabalarını ortaya koymaktadır. Videolar ve fotokopilerle derslerin zenginleştirilmesi, öğretim sürecinin çeşitlendirilmesi açısından önemlidir. Bu durum, öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu kaynakların EBA platformu üzerinden sunulması gerekliliğini bir kez daha vurgulamaktadır.

Öneriler

- ❖ MEB tarafından dağıtılan ders kitapları ve yardımcı materyaller, içerik açısından zenginleştirilebilir; özellikle konu anlatımı, etkinlik çeşitliliği ve örnek sayısı artırılabilir.

- ❖ Öğrencilerin ilgisini çeken ve öğrenmeyi eğlenceli hâle getiren interaktif materyaller (örneğin harf fasikülleri, dijital içerikler) daha yaygın şekilde kullanılabilir.
- ❖ Ders kitaplarının görsel tasarımı ve sayfa düzeni, öğrencilerin dikkatini çekecek biçimde sadeleştirilebilir ve daha çekici hâle getirilebilir.
- ❖ MEB, öğretmenlerden ve velilerden düzenli olarak geri bildirim alarak kaynakların güncellenmesi ve iyileştirilmesi yönünde çalışmalar yapabilir.
- ❖ Ders kitaplarının kullanım kolaylığı ve işlevselliği, öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarına uygun şekilde geliştirilebilir.
- ❖ Devlet tarafından ücretsiz sağlanan kaynakların sayısı ve türü artırılabilir; özellikle sosyoekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerdeki öğrencilere öncelik verilebilir.
- ❖ Kaynak kullanımına yönelik okul düzeyinde politikalar oluşturulabilir ve bu politikalar öğretmenler ile velilerle açık bir şekilde paylaşılabilir.
- ❖ Öğretmenler ile veliler arasında düzenli iletişim kurulabilir; böylece velilerin kaynak kullanımında daha bilinçli ve etkin olmaları sağlanabilir.
- ❖ Velilere yönelik bilgilendirme toplantıları ve kısa süreli eğitimler düzenlenebilir; bu yolla ders kitaplarının doğru ve etkili kullanımı konusunda rehberlik sunulabilir.
- ❖ Öğretmenlere yönelik olarak ders kitaplarının pedagojik açıdan değerlendirilmesini içeren seminerler ve hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.

Çatışma Beyanı: Bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişki bulunmamakta, dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışması olmamaktadır.

Destek ve Teşekkür: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Katkı Oranı: Yazarlar makaleye eşit oranda katkıda bulunmuştur.

5. Kaynakça

- Akgül Çobanoğlu, F., & Çalışkan, E. F. (2023). İlkokul 4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinin ve metinlere ait etkinliklerin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 12(4), 1710–1737. <https://doi.org/10.7884/teke.1405017>
- Anguera, M. T., Blanco-Villaseñor, A., Losada, J. L., Sánchez-Algarra, P., & Onwuegbuzie, A. J. (2018). Revisiting the difference between mixed methods and multimethods: Is it all in the name? *Quality & Quantity*, 52, 2757-2770. <https://doi.org/10.1007/s11135-018-0700-2>
- Bozkurt, E., & Ateş, B. K. (2021). İlkokul matematik dersinde kullanılan yardımcı kitap kitaplara ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Turkish Journal of Educational Studies*, 8(2), 109-128. <https://doi.org/10.33907/turkjes.792377>
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, O. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (22. baskı). Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2017). *Eğitim araştırmaları nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi* (Çev. Ed., H. Ekşi). EDAM.
- Çevik, A., & Güneş, F. (2017). Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), 272-286. <https://doi.org/10.16916/aded.288848>

- Demirel, Ö. (2017). *Öğretim ilke ve yöntemleri öğretme sanatı* (23. baskı). Pegem Akademi.
- Dilekçi, A. (2024). Türkçe derslerinde kullanılan yardımcı kitap ve materyallerin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 28(2), 495-508. <https://doi.org/10.33907/turkjes.792377>
- Gökçek, T., & Hacısalıhoğlu Karadeniz, M. (2013). Ortaöğretimde Matematik Ders Kitabı Yerine Alternatif Kaynakların Tercih Edilme Nedenleri. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 4(1), 20-31. <https://doi.org/10.16949/turcomat.72492>
- Gün, C. K. (2009). *Ortaöğretim dokuzuncu sınıf matematik ders kitabına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri* (Tez No. 436739) [Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Haşiloğlu, M. A., Güler, H., & Durmaz, E. (2020). Ortaokul sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenlerinin yardımcı kitap kullanma nedenleri ile ilgili görüşleri. *EKEV Akademi Dergisi*, (83), 565-578. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/25788>
- Işık, C. (2008). İlköğretim ikinci kademesinde matematik öğretmenlerinin Matematik Ders Kitabı kullanımını etkileyen etmenler ve beklentileri, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 163-176.
- İşeri, K., & Baştuğ, M. (2016). Yeni Türkçe dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *International Journal of Language Academy*, 4(13), 17-35. <http://dx.doi.org/10.18033/ijla.428>
- Johnson, B., & Christensen, L. (2014). *Eğitim araştırmaları: nicel, nitel ve karma yaklaşımlar* (Çev. Ed., S. B. Demir). Eğiten Kitap.
- Karaman, H., & Yılar, Ö. (2024). İlkokullarda ücretsiz olarak dağıtılan yardımcı kaynak kitaplar ile ilgili öğretmen görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi* 13(3), 1163-1179. <https://doi.org/10.7884/teke.1472323>
- Katipoğlu, M., & Katipoğlu, S. N. (2016). Matematik öğretmenlerinin öğrenci ders kitabı hakkındaki görüşleri. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 2(3), 156-165.
- Küçük, A., & Demir, B. (2009). İlköğretim 6–8. sınıflarda matematik öğretiminde karşılaşılan bazı kavram yanlışları üzerine bir çalışma. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 97-112. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/787116>
- Maden, S., & Önal, A. (2018). Elektronik bilişim ağı (EBA)'ndaki ortaokul Türkçe dersi içeriklerinin kullanımı üzerine bir araştırma. *Journal of Language Education and Research*, 4(2), 101-121. <https://doi.org/10.31464/jlere.399414>
- Mazlum, Ö., & Mazlum, S. F. (2016). İlköğretim 4. sınıf ders kitaplarının görsel tasarımına yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 4(1), 1-18.
- MEB (2024). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programları ortak metni*. <https://mufredat.meb.gov.tr/> [Erişim tarihi 09.05.2025]
- Mebpersonel, (2024, 13 Ağustos). *Milli eğitim bakanlığından öğretmenlere önemli uyarı: yardımcı kitap talepleri yasaklandı*. <https://mebpersonel.com/kamudan-haber/milli-egitim-bakanligindan-ogretmenlere-onemli-uyari-yardimci-kitap-h303687.html> [Erişim tarihi 09.01.2025].
- Morse, J. M., & Niehaus, L. (2009). *Mixed method design: Principles and procedures*. Routledge.

- Özmantar, M., Dapgin, M., Çırak Kurt, S., & İlğün, Ş. (2017). Mathematics teachers' use of source books other than textbooks: reasons, results and implications. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16 (3), 741-758. <https://doi.org/10.21547/jss.322750>
- Polat, İ. (2022). Türkçe dersi ilkokul yardımcı kaynak kitaplarının program kazanımlarına göre incelenmesi. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi* 5(2), 56-69. <https://doi.org/10.53046/ijotem.1150477>
- Ritchie, J. (2003). The applications of qualitative methods to social research. In J. Ritchie & J. Lewis (Eds.), *Qualitative research practice: A guide for social science students and researchers* (pp. 24-46). Sage.
- Taş, H., & Minaz, M. B. (2018). Derslerde yardımcı kitap kullanılmasının öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *SETSCI Conference Indexing System*, 3(4), 582-589.
- Yıldırım, A., & Şimsek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Seçkin.
- Yurdakal, İ. H. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli: 2024 İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (1, 2, 3 ve 4. sınıflar) incelenmesi. *Temel Eğitim*, (24), 76-88. <https://doi.org/10.52105/temelegitim>